

# "YOSH ILMYIY IJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

## mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

### JANE EYRE ROMANIDA MUHABAT KONCEPTINING BERILISHI

Jalgasbaeva Aziza

*Nukus innovation texnologiyalar universiteti talabasi*

**DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.15635944>

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada Charlotta Brontening "Jane Eyre" romanida muhabbat konseptining qanday tasvirlangani tahlil qilinadi. Asarda muhabbat insoniy qadriyatlar, axloqiy mezonlar, shaxsiy mustaqillik va tenglik bilan uyg'unlashgan holda ifodalangan. Qahramonlar o'rtasidagi munosabatlar orqali muallif muhabbatning sadoqat, fidoyilik va ichki o'sishga olib boruvchi kuch sifatida aks etishini ko'rsatadi. Maqolada romantik tuyg'ularning murakkabligi va ularning ma'naviy-axloqiy asoslari chuqur yoritilgan.

**Kalit so'zlar:** Jane Eyre, Charlotta Bronte, muhabbat konsepti, axloqiy qadriyatlar, shaxsiy mustaqillik, tenglik, romantik munosabat, sadoqat, psixologik o'sish.

**Kirish.** Charlotta Bronte ijodining eng yorqin namunalaridan biri — "Jane Eyre" romanida muallif ayol shaxsining mustaqilligi, axloqiy qadriyatlar va muhabbat masalalarini teran badiiy tahlil etadi. Romandagi muhabbat nafaqat yurakni zabt etuvchi tuyg'u sifatida, balki insoniy kamolotga erishish vositasi sifatida ham ko'rsatiladi. Asarda muhabbat konsepti oddiy romantik ifoda bo'libgina qolmay, balki turmushning sinovlari, ijtimoiy tengsizlik va axloqiy me'yorlar bilan murakkab bog'liqdir. Aynan shuning uchun "Jane Eyre" romani muhabbatni turfa ma'nolarda talqin qilgan chuqur asar sifatida alohida e'tiborga loyiq.

Charlotte Bronte tomonidan yozilgan "Jane Eyre" romani ingliz adabiyotining eng muhim asarlaridan biri hisoblanadi. Bu asar 19-asrda yashagan bir yetim qiz — Jane Eyre hayoti orqali sevgi, axloq, erkinlik va o'zlik izlanishlarini o'rganadi. Roman nafaqat romantik sevgi hikoyasini bayon qiladi, balki ayolning jamiyatdagi o'rni, o'zini anglash, ichki kuch va ma'naviy qadriyatlarni ham chuqur tahlil qiladi. 19-asrda Angliyada ayollar uchun jamiyatda erkinlik va shaxsiy tanlovlar juda cheklangan edi. Aynan shunday sharoitda yashagan Jane Eyre singari qizlar jamiyatda mustaqil yashash, o'z sevgi tanlovini qilish va axloqiy qadriyatlariga sodiq qolish uchun katta kurash olib borishlari kerak edi. Brontë aynan shu kurashni, ayol qalbidagi kuchli ichki ovozni va o'zga hayotiy qadriyatlarni o'quvchiga yetkazishga harakat qilgan [5, 199-216].

Jane Eyre obrazi Bronte tomonidan qat'iyatli, o'z qadriyatlariga sodiq, ichki kuchga ega ayol sifatida yaratilgan. U Edvard Rochesterga nisbatan chuqur muhabbat his qilgan bo'lsa-da, o'zini tobe qilishdan bosh tortadi. Ayniqsa, Rochesterning

# "YOSH ILMYI IJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

## mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

qonuniy rafiqasi hali tirik ekani ma'lum bo'lganidan so'ng, Jane unga bo'lgan muhabbatini qalbida saqlagan holda undan ketishga qaror qiladi. Bu holat Bronte tomonidan muhabbat va axloq o'rtasidagi murakkab, ammo muqaddas bog'liqlikni ko'rsatish uchun mohirlik bilan ishlatilgan. "Men seni sevaman, lekin o'zini yo'qotgan muhabbat meni qoniqtirmaydi," — deya Jane Eyre o'z mustaqilligini saqlab qoladi. Jane muhabbatda o'zini yo'qotmasligi, o'z qadrini saqlashi kerakligini namoyish etadi. Bu Brontening o'sha davrdagi patriarxal jamiyatga nisbatan tanqidiy munosabati hamdir [2, 300-323].

Asarda muhabbat faqatgina mehr-muhabbat emas, balki sabr-toqat, sinov va kurash orqali mustahkamlanadigan tuyg'u sifatida tasvirlanadi. Jane va Rochesterning munosabatlari ko'plab to'siqlarga uchraydi: ijtimoiy farqlar, yoshi, tajribasi, boyluk va eng muhimi — Rochesterning yashirin o'tmishi. Bu to'siqlar orqali muallif muhabbatning sadoqat va qat'iyatga asoslanishini ko'rsatadi. Ayniqsa, Rochester o'zining oldingi xatolari va fojealar bilan yuzlashgach, ichki o'zgarish kechiradi. Jane esa unga yordam berishga va uni chin yurakdan sevishga tayyor bo'ladi. Bu yerda muhabbat insoniy o'sish va tavba vositasi sifatida tasvirlanadi. Roman davomida Jane va Rochester o'rtasidagi tenglik g'oyasi muhim o'rin egallaydi. Avvaliga ular ijtimoiy jihatdan teng emasdek ko'rinsa-da, romanning yakunida bu tenglik yuzaga chiqadi. Rochester jismoniy zaiflashgan va o'zining avvalgi ustunlik mavqeidan mahrum bo'lganida, Jane unga qaytadi. Endi ularning munosabati chinakamiga tenglik, sadoqat va bir-birini tushunishga asoslangan bo'ladi. Jane: "Men sizga tobe emasman. Men siz bilan tengman. Yuragim yuragingiz bilan teng darajada." Bu jumla Brontening romandagi asosiy g'oyalaridan biri — muhabbatda tenglik — ni ochiq va kuchli tarzda ifodalaydi [1].

"Jane Eyre" romanida muhabbat faqat bir xil ko'rinishda emas. Helen Burns bilan do'stona munosabat, Miss Temple dan ko'rgan mehr, St. John Rivers bilan bo'lgan murakkab ruhiy aloqalar — bularning barchasi muhabbat konseptining turli qirralarini ochib beradi. Ayniqsa, St. John Rivers Jane bilan nikoh qurmoqchi bo'lganida, u bu taklifni rad etadi. Sababi, bu taklifda muhabbat yo'q, faqat maqsadga xizmat bor. Jane ushbu taklifdan voz kechish orqali haqiqiy muhabbatga sodiqligini yana bir bor namoyon etadi. U sevgi bo'lmagan turmushni rad etadi, hatto u qanchalik ma'naviy ezgu bo'lmasin. "Jane Eyre" romani o'z davri uchun feministik ruhda yozilgan asar hisoblanadi. Jane obrazi mustaqil qaror qabul qiluvchi, o'z qadriyatlarini himoya qila oladigan ayol sifatida tasvirlanadi. Uning muhabbati erkakning ko'magiga emas, balki o'zining kuchiga, izzat-nafsiga va ruhiy holatiga

# "YOSH ILMYIJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

## mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

asoslangan. Bronte muhabbatni ayol shaxsiyati bilan to'qnashmaydigan, balki uni to'ldiradigan tuyg'u sifatida ko'rsatadi.

**Xulosa.** Charlotta Brontening "Jane Eyre" romani muhabbatni chuqur ma'naviy, axloqiy va shaxsiy erkinlik doirasida tasvirlaydi. Asarda muhabbat — inson ruhining sinovlar orqali chiniqishi, o'z qadriyatlarini saqlab qolgan holda boshqa insonga mehr qo'ya olish san'ati sifatida taqdim etiladi. Jane Eyre o'z muhabbatida nafaqat sadoqatli, balki aqlli, o'z qarashlariga sodiq va erkin shaxs sifatida tasvirlangan. Bronte muhabbatni insoniy yetuklik, ruhiy tozalik va o'zaro hurmat asosida qurilishi kerak bo'lgan munosabat deb hisoblaydi. Bu jihatlar asarni faqat romantik asar emas, balki psixologik va ijtimoiy-falsafiy jihatdan ham muhim badiiy asarga aylantiradi.

### Foydalanilgan adabiyotlar

1. Соколова, А. Ю. *Передача эмотивности в переводном тексте: на материале переводов романа «Джейн Эйр» Шарлотты Бронте: магистерская диссертация.* MS thesis. б. и., 2024.
2. Bennett, Ashly. "Shameful Signification: Narrative and Feeling in "Jane Eyre"." *Narrative* 18.3 (2010): 300-323.
3. Iwakami, Haruko. "Aspects of Love and Marriage in Jane Eyre." *鳥取大学教養部紀要* 21 (1987): 153-165.
4. Moore, Richard. "Jane Eyre: love and the symbolism of art." *Critical Survey* (1991): 44-52.
5. Wyatt, Jean. "A Patriarch of One's Own: Jane Eyre and Romantic Love." *Tulsa Studies in Women's Literature* 4.2 (1985): 199-216.